

ТЕРМІНОЛОГІЯ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ: ЛЕКСИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Барнич І.І.

старший викладач

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
ORCID ID 0000-0002-0747-7202

Сучасний розвиток міжнародної професійної комунікації в сфері цивільного захисту зумовлює зростання інтересу до професійних мов (Fachsprache). Серед таких фахових мов особливе місце в наш час посідає термінологія пожежно-рятувальної служби. У Німеччині фахова мова рятувальної служби формувалася під впливом технічного прогресу і характеризується високим ступенем стандартизації, що регулюється нормами DIN (*Deutsches Institut für Normung*) та службовими інструкціями (*Feuerwehr-Dienstvorschriften – FwDV*).

Термінологія пожежно-рятувальної служби в німецькій мові охоплює назви технічного обладнання (*die Klappleiter – драбина-палиця*), видів надзвичайних ситуацій (*der Chemieunfall – хімічна аварія*), рятувальних операцій (*die Bergungsaktion – порятунок*), назви персоналу та посад (*Feuerwehrmann – пожежник*), службових функцій і нормативних процедур (*Florian Bremen 12-1*) [1].

Цікавим аспектом є процес термінологізації слів повсякденної мови. Слова, які мають ширше або інше значення, у пожежно-рятувальному контексті звужуються до конкретного технічного поняття [2]. Так, наприклад слово *der Angriff* у повсякденному житті має значення «напад», а в пожежній термінології *der Innenangriff* означає *гасіння пожежі всередині палаючої будівлі*. Лексема *das Rohr* має значення *труба*, а термін *das Stahlrohr* перекладаємо як *брандспойт*.

Німецька мова відома своєю здатністю до творення багатокомпонентних складних іменників (*Komposita*). Назви-композиції – утворення з двох або кількох слів, основ чи коренів, об'єднаних в одну лексичну одиницю, яка пишеться разом. У фаховій мові пожежників вони становлять основу терміносистеми, що забезпечує максимальну місткість інформації в одному терміні та мовну економію [3]. Наведемо приклади: *das Gefahrenpunkt – найвищий ступінь небезпеки*, *der Katastrophenschutz – захист у випадку катастрофи*, *die Flammengase – димові гази* [1].

У термінології пожежно-рятувальної служби найчастіше зустрічається модель композиції N+N (Ім. + Ім.): *Flammen + Temperatur = die Flammentemperatur – температура полум'я*, *Sicherheit + Faktor = die Sicherheitsfaktor – коефіцієнт безпеки надійності*, *Feuer + Kammer = die Feuerkammer – камера згорання* [1].

Ще один варіант творення композитів це V+N (Д. + Ім.). Наприклад: *Hilfe + Leistung + Lösch + Fahrzeug = das Hilfeleistungslöschfahrzeug (HLF) – пожежно-рятувальний автомобіль для надання технічної допомоги та гасіння пожеж*, *Druck + Schlauch = der Druckschlauch – напірний рукав*, *Spül + Spritze die Spülspritze – гідромонітор*, *Saug+ Geschwindigkeit = die Sauggeschwindigkeit – швидкість відкачування*[1].

Завдяки композитам професійна мова пожежно-рятувальної служби уникає довгих описових синтаксичних конструкцій, таких як атрибутивних зворотів, що є важливим для швидкої фіксації інформації.

Коли під час пожежі чи іншої надзвичайної ситуації секунди вирішують життя людей, повні композити стають занадто громіздкими для розмов по радіо.

Тому в професійній комунікації широко використовуються скорочення, які пришвидшують спілкування. У німецькій пожежній службі аббревіатури є офіційно кодифікованими. Не існує «довільного» скорочення – кожен тип техніки та кожна посада мають нормативно закріплені літерний код. Наведемо приклади: *DLK (Dreileiter mit Korb)*

– авто-драбина з люлькою, GF (*der Gruppenführer*) – командир відділення, TLF (*Tanklöschfahrzeug*) – автоцистерна (пожежний автомобіль з великим баком для води) [1].

Отже, термінологія пожежно-рятувальної служби у німецькій мові є структурованою функціонально розвиненою системою спеціальної лексики. Характерними ознаками є активне використання композитів, завдяки яким досягається економія мовних засобів, а також високий рівень стандартизації. Необхідно звернути увагу на застосування великої кількості скорочень та аббревіатур. Їх використання зумовлене практичними потребами професійної комунікації, що особливо важливо в умовах надзвичайних ситуацій.

Список літератури:

1. Сольський Р.П. Німецько-український пожежно-технічний словник-мінімум. Львів : ЛПБ, 2005. 60 с.
2. Наконечна Г. Термінологізація і детермінологізація: ступінь опрацювання і вектори розвитку. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм: монографія. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2018. С.11-37.
3. Кучеренко О. Терміни-композити в системі сучасної німецької термінології цивільного захисту. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2018. № 765. С. 51–55.